

Katedra Analiz Przemysłowych
i Rynku Nieruchomości

Katedra Gospodarki
Nieruchomościami i Systemów
Informacji Geograficznej

Katedra Geografii
Społeczno-Ekonomicznej

Komisja Obszarów Wiejskich
Polskie Towarzystwo
Geograficzne

Komitet Przemysłowy
Zagospodarowania Kraju
PAN

XXXVI SEMINARIUM GEOGRAFII WSI Współczesne kierunki badań w gospodarowaniu przestrzenią wiejską Olsztyn, 21-22 czerwca 2021 r.

INTELIGENTNE WSIE PERSPEKTYWICZNYM KIERUNKIEM ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH

GABRIELA CZAPIEWSKA

INSTYTUT GEOGRAFII SPOŁECZNO-EKONOMICZNEJ I TURYSTYKI ; AKADEMIA POMORSKA W SŁUPSKU

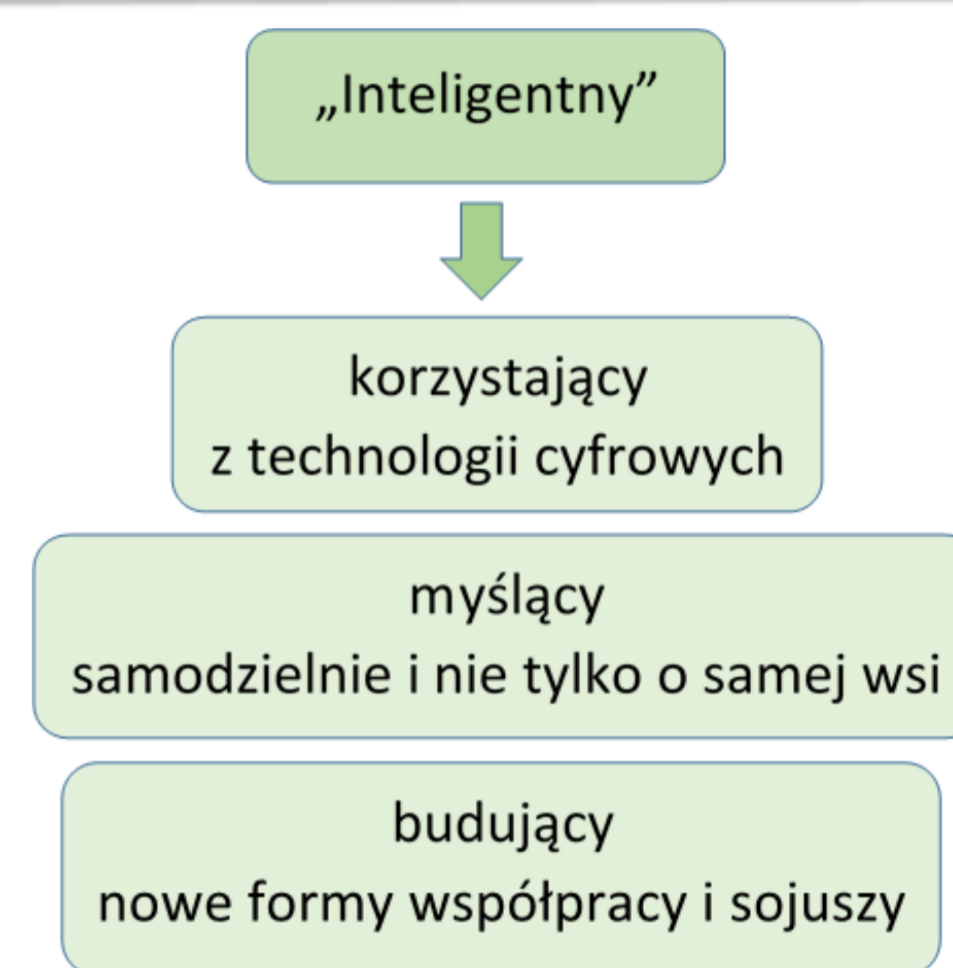
WPROWADZENIE

Na wielu obszarach wiejskich społeczności organizują się w poszukiwaniu innowacyjnych, inteligentnych rozwiązań lokalnych problemów. Wykorzystują nowoczesne technologie w celu poprawy jakości i poziomu życia oraz zrównoważonego rozwoju.

Inteligentne wsie (*smart villages*) to podejście do rozwoju lokalnego obszarów wiejskich, które odzwierciedla współczesną dynamikę i kierunek procesów rozwojowych oraz wyzwania cywilizacyjne. *Smart villages* stanowią tereny i społeczności wiejskie, które wykorzystują istniejące mocne strony i miejscowe zasoby, a także nowe możliwości, aby osiągać wartość dodaną i w ramach których nowe sieci ulepszone są dzięki cyfrowym technologiom komunikacyjnym, innowacjom i lepszemu wykorzystaniu wiedzy na rzecz mieszkańców. W tym kontekście znaczenie inteligentne jest dużo szersze niż tylko technologie cyfrowe i obejmuje zakres zagadnień społecznych, ekonomicznych i innowacji środowiskowych (np. poprawy mobilności, rozwoju przedsiębiorczości, biogospodarki, zapewnienia wysokiej jakości edukacji i usług zdrowotnych, zapobiegania wykluczeniu społecznemu).

Materiał i metody

Celem artykułu jest zaprezentowanie kontekstu obecnej polityki unijnej i krajowej wobec inteligentnych wsi. W pracy przedstawiono koncepcję inteligentnych wsi oraz wypuklono czynniki wpływające na proces ich powstawania. Praca ma charakter teoretyczno-poznawczy. Przeprowadzone badania polegały na studiach literatury krajowej i zagranicznej z zakresu prezentowanej problematyki badawczej, jak też analizie wtórnych źródeł informacji. Przedmiotem analiz było podejście *smart villages*, a także szerzej – inteligentny rozwój obszarów wiejskich. Inteligentne wsie to nowa koncepcja w zakresie kształtowania polityki Unii Europejskiej. Ma ona istotne znaczenie dla rozwoju obszarów wiejskich, zarówno ze względu na nowe możliwości tworzenia miejsc pracy, jak i z punktu widzenia jakości życia mieszkańców wsi. Zdaniem Komorowskiego (2019) „mianem *smart villages* określić można te wsie (społeczności lokalne), które wykorzystują technologie cyfrowe i innowacje w swoim codziennym życiu, poprawiając w ten sposób jego jakość, polepszając standard usług publicznych i lepiej wykorzystując zasoby lokalne”.

Dziedziny inteligentnych rozwiązań na obszarach wiejskich

1. Usługi publiczne: e-zdrowie, e-opieka, edukacja zdalna, transport (telebusey), energetyka (OZE), bezpieczeństwo (monitoring wizyjny)

2. Zarządzanie publiczne: e-administracja, gospodarka odpadami, planowanie przestrzenne (digitalizacja), monitoring środowiska (czujniki jakości powietrza)

3. Przedsiębiorczość: rolnictwo precyzyjne, handel online (np. wyrobami lokalnymi), turystyka wiejska (oparta na inteligentnych rozwiązaniach), współdzielenie (np. specjalistycznych sprzętów)

Determinanty rozwoju inteligentnych wsi:

- Reakcja na wyludnienie i zmiany demograficzne
- Znalezienie lokalnych rozwiązań w sytuacji cięcia wydatków i centralizacji usług publicznych
- Wykorzystanie powiązań z małymi miejscowościami i dużymi miastami
- Maksymalne zwiększenie roli obszarów wiejskich w przejściu na niskoemisyjną gospodarkę o obiegu zamkniętym
- Wspieranie transformacji cyfrowej obszarów wiejskich

Grupa tematyczna ENRD ds. inteligentnych wsi powstała w 2017 roku jako istotny element „Działania UE na rzecz inteligentnych wsi”. Jednym z pierwszych podjętych działań, było przeprowadzenie analizy zakresu. W jej ramach zwrócono uwagę na fakt, że wiele obszarów wiejskich tkwi w „błędnym kole upadku” ze względu na dwie wzajemnie wzmacniające się tendencje:

– brak pracy i zrównoważonej działalności gospodarczej;
– niewystarczający i zmniejszający się zakres usług.
W związku z powyższym, grupa tematyczna ENRD ds. inteligentnych wsi skoncentrowała swoją działalność na innowacjach społecznych i cyfrowych w dziedzinie usług na obszarach wiejskich.

WNIOSKI

W inteligentnych i innowacyjnych wsiach kluczowe znaczenie mają ludzie - społeczności wiejskie podejmujące inicjatywę w celu znalezienia praktycznych rozwiązań w odpowiedzi na wyzwania współczesnego świata. Rozpoznane dotychczas przykłady projektów i inicjatyw wyraźnie pokazują, że inteligentne wsie zaczynają się od zorganizowania się lokalnych mieszkańców wokół wspólnego problemu. Z jednej strony te działania społecznościowe mogą być powiązane z zmianami społecznymi zachodzącymi w XXI w., takimi jak dostosowanie do zmian klimatu czy łagodzenie ich skutków, w tym energia odnawialna oraz nowe, pojawiające się możliwości rozwoju obszarów wiejskich, na przykład sektor biogospodarki, inteligentne miejscowości turystyczne.

Z drugiej zaś strony problemy trwające od lat, takie jak jakość usług na obszarach wiejskich (np. opieki zdrowotnej, edukacji i mobilności) oraz gospodarka zasobami naturalnymi (np. jakość lokalnej wody) nieustannie mobilizują lokalnych mieszkańców do podejmowania działań na rzecz poprawy jakości ich życia. Nowe, perspektywiczne rozwiązania i podejścia mogą zrodzić nowe pomysły radzenia sobie z „tradycyjnymi” problemami obszarów wiejskich.

W centrum koncepcji inteligentnych wsi znajdują się innowacje społeczne. Koncepcja ta powinna stać się kluczem do wszelkich prób rozwiązania kwestii wyludnienia, pobudzania usług i realizowania możliwości rozwoju na obszarach wiejskich. Aby stworzyć środowisko sprzyjające inteligentnym wsiom, należy zmienić politykę dotyczącą obszarów wiejskich.

Inteligentne wsie wynikają ze zintegrowanych podejść i skutecznych interakcji różnych obszarów polityki, co ma na celu zwiększenie komplementarności i spójności oraz wykorzystanie korzyści z wielkoskalowych synergii. Podjęte w artykule zagadnienia mogą stanowić punkt wyjścia do dalszych pogłębionych badań.

PATRONAT HONOROWY

